

SLOVENSKA BESEDA

Uredništvo: Dal-
matinova 8 - Upra-
va: Beethovnova 6
N a r o č n i n a:
Letno 40 Din, pol-
letno 20 Din, četrt-
letno 10 Din - Ce-
kovni račun 17.152
Izhaja vsak petek

ŠTEVILKA 25

V LJUBLJANI, 17. JUNIJA 1938

LETNIK II.

Dr. Dinko Puc:

Po kongresu trgovcev

Naši trgovci so se izkazali predvsem kot nositelji kulture in socialnega razumevanja

Imeli smo čase, tudi pri nas v Sloveniji, ko se je trgovstvu na sploh odrekala pravica do obstanka, češ da je kot posredovalec med producentom in konzumentom popolnoma odveč in da je brezkoristen član človeške družbe. V času gospodarstva pok. dr. Šušteršiča je take stvari trdil vsak njegov agitator in, razpaljeni po demagoških govori, so jim ploskali poslušalci.

Trgovina pa ni propadla, tudi pri nas ne. Jačala se je in boljšala se je. In kljub modernim prometnim razmeram ima trgovski stan še vedno svojo važno narodno-gospodarsko nalogo in vrednost. Že v malih razmerah ima producent velike težkoče, spraviti svoje blago na trg, najti odjemalce in dobiti primerno ceno. Koliko časa in truda je potreba za to! Če pa vzamemo kot primer produkcijo kake velike tovarne, ki mora računati na konzumente ne le v domačem kraju odnosno v domači državi, ampak tudi drugod, če gre za dobavo v inozemstvo, v prekomorske kraje ali pa za izvoz odonod, potem naraščajo težkoče neizmerno, ki jim je kos le strokovno popolnoma izvežban, inteligenten, okreten ter jezikov večje trgovec. Pa tudi v malih razmerah, na deželi, v goratih krajih more prihraniti trgovec prebivalstvu mnogo truda, nepotrebnih potov in izdatkov. Narodno-gospodarski pomen trgovskega stanu je tedaj očitno: na eni strani preskrbuje producentu za njegovo blago čim širši trg, s čimer povisuje tudi njegovo vrednost, na drugi strani prihranjuje konzumentu z dobavo blaga trošek.

Iz teh razlogov ni bilo mogoče nikdar odpraviti trgovstva, tudi v državah ne, kjer se je nasprotstvo proti temu stanu razraslo v odkrit socialen boj. Dober in pameten trgovec je koristen član človeške družbe, zlasti tedaj, če ne ceni svojega poklica samo s pridobitne strani, marveč ga smatra tudi kot nositelja kulture in socialnega razumevanja.

Veseli nas, da je trgovski kongres v Ljubljani v pretežni meri poudarjal to stran trgovskih dolžnosti. «Nismo samo grabežljivci, nismo samo pionirji materialnega napredka, ampak tudi pionirji povzdige kulturnega in socialnega življenja», je rekel eden njihovih govornikov. Razveselilo nas je to visoko pojmovanje trgovskega stanu, ki nam je porok, da bo polagoma tudi slovensko trgovstvo prednjačilo v prvih vrstah borcev za narodov napredek, prosveto in svobodo, kakor srbsko trgovstvo, ki ima v tem pogledu že slavno zgodovino in ki lahko s ponosom kaže na celo vrsto odličnih zastopnikov svojega stanu, ki so postali s svojimi deli največji dobrotniki svojega naroda. Ko je predsednik kongresa, gosp. Štane Vidmar zaključil svoj govor z besedami: «Prepričani smo, da se borimo za pravično stvar, ko se ne borimo samo za obrambo svojih eksistenc, temveč tudi za očiščenje in ozdravljenje našega gospodarstva, za osvoboditev našega gospodarstva izpod suženjstva tujega velekapitala», je ves kongres soglasno pritrjeval.

Posebej je bila razveseljiva tudi solidarnost vsega jugoslovanskega trgovstva, ki se je na tem kongresu sijajno manifestirala. V svojih željah in zahtevah so bili vsi soglasnega mišljenja ter so zastopniku vlade tako solidarno tolmačili svoje stališče, da je le-ta skoro v zadregi zagovarjal stališče vlade.

Končno je kongres se na manifestičen način apeliral na vlado, naj prouči in realizira vprašanje carinske unije med našo državo in Bolgarijo. Kdo bi si to mogel misliti pred 10-15 leti?! Zares, trgovski kongres je pokazal presenetljivo visok duševni nivo našega trgovstva ter veliko razumevanje za sodobna vprašanja. Trgovstvu moramo čestitati na doseženem moralnem uspehu.

H. K. V.:

Za čvrst skupen nastop

se morajo čimprej združiti vsi pozitivni opozicijski elementi v Jugoslaviji

Mnogi naši somišljeniki in prijatelji so že ponovno izrazili željo, da bi se akcija Združene opozicije med narodom čimbolj poživela in pospešila ter da bi vodstvo stopilo v čim tesnejši kontakt z ljudskimi množicami, ki bi bile na ta način vedno točno in neposredno obveščane o dejanskem položaju zunaj in znotraj naše države, o postavljenih, pa še nerešenih problemih itd. Obenem bi pa na ta način narod mogel ne le nekaj slišati in izvedeti, temveč tudi odkrito povedati svojim voditeljem in nosilcem svojega zaupanja, kako misli in kaj čuti.

Niso tudi redki očitki in zabavljanja, da opozicijska akcija v na-

ši domovini ni enotna in da je predvsem v tem iskati pravi vzrok rahlosti kontakta z najširšimi narodnimi plastmi. Vprašati pa se je treba, ali je gornji očitki tudi do celja upravičen? Reči moramo, da ni! Ne trdimo sicer, da ne obstoje neke gotove ovire v skupnem nastopanju vseh opozicijskih sil. Te ovire se pojavljajo tu pa tam predvsem zaradi malenkostnih razlik glede vprašanja taktike, vendar pa ni in ne more biti to edini razlog, zaradi katerega se razni očitki porajajo iz vrst naših prijateljev in somišljenikov. So tukaj še drugi vzroki prednostnega in poglavitnejšega pomena, katerih pa opozicija deslej z lastno močjo za-

radi današnjega stanja in razmer še ni mogla odstraniti, ker pač ti vzroki ne leže v njej, niti ne izvirajo iz nje.

Vsak objektivni opazovalec razvoja in poteka današnjega političnega življenja in udejstvovanja v državi mora odkrito priznati, da delo Združene opozicije, če že morda ni tako živahno in plodno, kakor bi bilo želeli in pričakovati, vendar ni bilo v nobenem pogledu škodljivo in za narod slabo; delalo bi se pa nedvomno mnogo, mnogo več, in tudi uspešnejše, če bi se le moglo. Kljub vsemu pa je dosedanje delo opozicijskega demokratičnega bloka vendarle močno enotno, čeprav bi to naši nasprotniki radi zanimali in omaljševali s svojimi priznanimi intrigami in zlohotnimi podtikanji.

Čeprav so posamezne stranke, združene v hrvaškem in srbskem delu Združene opozicije oz. sedaj v skupnem dem. bloku petih glavnih opozicijskih strank, že svoj čas vsaka zase popolnoma razčistile in dognale svoje poglede skoro na vsa pereča vprašanja in čeprav je dal velevažni zgodovinski sporazum z dne 8. oktobra lanskega leta med Kmečko-demokratsko koalicijo in med strankami beograjske Združene opozicije enodušno načelno in stvarno podlago za skupn nastop vseh petih koaliranih strank, so se vendar v našem najnovejšem notranjem in zunanem političnem in državnem življenju pojavili novi, nepredvideni problemi, ki jih nikakor ni mogoče spregledati in pustiti mirno ob strani. Nasprotno, prav ta nova viseča vprašanja je treba podrobno proučiti in jih soglasno v načelu rešiti, ker bo v marsikaterem pogledu prav s te strani odvisna bodoča moč nastopa in ve-

likega razmaha vseh opozicijskih elementov. Če hoče biti skupno, bratsko delo enotnega opozicijskega demokratičnega bloka uspešno in koristno za ljudstvo in državo, potem mora to delo biti res premišljeno, resno, temeljito in nikakor ne prenačljeno.

Razmah opozicijskih sil med narodom je velik, žal pa še ni v vseh krajih naše države enako dobro organiziran in izveden. Sproveda te organizacije je zaradi tega predpogoj vse bodoče uspešne borbe. Opozicijsko gibanje ni več samo strankarski pokret posameznih bivših strank, temveč je dejansko postalo splošno vsenarodno gibanje; če pa je že takó, potem se moramo vsi okleniti vodilnega načela, da se mora pripustiti k sodelovanju sleherna pozitivna opozicijska sila brez ozira na to, ali je orijentirana na desno ali na levo. Kadar pa bodo prvenstveno doseženi skupni cilji nas vseh, takrat se bodo šele morda smela in utegnila pojavljati različna gledanja posameznikov na kulturna, politična, gospodarska in druga življenjska vprašanja. Tako različno in ločeno gledanje posameznikov na splošna skupna vprašanja pa ne utegne biti vedno koristno za narodno skupnost in bi moglo tu pa tam celo škodovati; zato danes nikakor ni na mestu in ni v dobrobit splošnemu opozicijskemu pokretu, da bi se postavljala v ospredje morebiti taka vprašanja; ki trenutno res niso življenjsko važna in ki bi mogla ustvariti nove težave in ovire v bodočem skupnem nastopu in delu. V interesu boljše in srečnejše bodočnosti naroda in države je, da se vsi opozicijski elementi čimprej združijo k skupnemu, enotnemu nastopu in da prenesejo to svoje najtesnejše sodelovanje tudi zares med živi narod, na teren.

V objemu demokracije

Kulturni in gospodarski napredek Slovaške v 20 letih v svobodni Češkoslovaški

V zadnjem času se ne le vsa češkoslovaška, temveč tudi vsa svetovna javnost nenavadno živo zanima za gospodarsko, kulturno in politično življenje slovaškega dela češkoslovaške republike. Iz dnevnega časopisja se širijo najrazličnejši glasovi, nekateri za, drugi zopet proti državni politiki bratske republike. Zato ne bo odveč, če pogledamo skozi očala absolutne resnice in objektivnosti, kako je dejansko s Slovaki v ČSR. Današnji položaj v gospodarskem in kulturnem pogledu in pa vse ono veliko delo, ki je bilo v Slovaški izvršeno v dvajsetih letih svobodnega življenja, najbolje vidimo iz statističnih podatkov, ki nazorno kažejo razliko v slovaških razmerah pred ustanovitvijo Češkoslovaške in danes.

Ob prvem ljudskem štetju leta 1921, je imela Slovaška 68% Slovakov, po štetju leta 1930, pa že 72,09% in do letos je njihovo število zopet naraslo za 6,7%. O prevratu je imela Bratislava 78.000 prebivalcev, danes jih ima 150.000, Košice so šteje takrat 44.000, danes 80.000, Nitra takrat 16.500, danes 25.000, Žilina takrat 9.000, danes že 20.000 ljudi.

Od l. 1910, do svetovne vojne je imel takratni dvamilijonski slovaški narod v budimpeštanskem parlamentu le dva predstavnika, v če-

škoslovaškem revolucionarnem parlamentu pa so imeli Slovaki že 54 predstavnikov in odtlej predstavlja Slovaško v parlamentu 58 poslancev, v senatu pa 30 senatorjev.

Slovaki so danes državni narod in zavzemajo vodilna mesta: od prevrata so bili 14 Slovaki 63 krat člani češkoslovaške vlade in od konca leta 1935, je Slovak dr. Milan Hodža predsednik vlade. V diplomatski službi zastopajo ČSR v tujini 4 poslaniki, ki so rojeni Slovaki. Na čelu najvišjega sodišča stojita dva Slovaki: prvi predsednik dr. Fajner in drugi predsednik dr. Záturecky. Sedanji pravosodni ministar je Slovak dr. Dérer.

Pod madžarskim režimom je bilo na Slovaškem 140 slovaških ljudskih šol, danes jih je 3.277 z 9.142 razredi, katere obiskuje 412.559 otrok. V predvojni Madžarski niso imeli Slovaki niti ene meščanske šole, danes jih imajo 197 s 1.491 razredi in 63.998 šolarji. Prav tako pod Madžari niso imeli Slovaki niti ene srednje šole, danes pa obiskuje 49 slovaških srednjih šol v 627 razredih 26.133 srednješolcev. Število učiteljev se je dvignilo z ničle na 20, število strokovnih šol z ničle na 32, število šol za ženske poklice z ničle na 17. Razumljivo Slovaki pod Madžari niso imeli nikakih viso-

POLITIČNI TEDEN

Po vsej državi se nadaljuje živahno politično delo. Pred začetkom velike notranje politične akcije je prispel v prestolnico častiljivi predsednik Radikalne stranke g. Aca Stanojević, ki je ostal se je sestel s svojimi ožjimi somišljeniki, nato se je pa udeležil seje vodstva Združene opozicije z gg. Liubo Davidovičem in Joco Jovanovičem ter razpravljal z njima o raznih političnih vprašanjih, o katerih morajo zdaj sklepati voditelji UO.

Malo pred g. Aco Stanojevičem se je vrnil v Beograd tudi vrh SDS g. dr. Kostić, ki se je mudil delj časa na zdravljenju v Vrnjački banji. G. dr. Kostić je imel važen sestanek s predsednikom stranke g. Adamom Pribičevićem, ki je v onih dneh potoval skozi Beograd na kraje bivanja v južno Srbijo, od koder pa se namerava v kratkem vrniti v Zagreb, kjer bo potem posvetil svojo vneto organizacijo «Seljaške Sloge». Ta krepka kmečka organizacija SDS se je začela zadnje čase posebno dobro razvijati.

Hrvaška pa je v teh dneh svečano proslavila rojstni dan bratov Radičev. Na teh proslavah so se brala njuna dela in vršila poljudna predavanja, ki naj bi pokazala pristašem HSS delo obeh učiteljev hrvaškega naroda na kulturnem, političnem in socialnem polju. Vse te proslave in mnogoštevilni politični shodi dokazujejo, da se navzlic vsem poskusom od zgoraj in spodaj, razbiti enotnost hrvaškega narodnega pokreta in ustvariti namesto njega več strank in skupin, ki bi zaradi svoje notranje razbitosti olajšale pot preko reševanja hrvaškega vprašanja, ti načerti niso posrečili. Ponesrečile so se tudi intrige skupine okrog «Obzora», ki se vedno na vsa usta zavzema za edinstvo hrvaškega narodnega pokreta in za enotno politiko SDK, dejansko pa dela proti temu edinstvu in proti skupni politiki SDK in tako hoče ali nehoče dovažati vodo na mlin njenih nasprotnikov. Tako se je «Obzor» na dolgo razpisal o politiki hrvaškega narodnega vodstva, katero obsoja kot sterilno in nedelavno. Seveda službeno «Vreme» vse te članke veselo ponatiskuje in dokazuje z njimi, kakšna nesloga da vlada v hrvaških vrstah in med vrsticami že skoro napoveduje likvidacijo hrvaškega vprašanja zaradi neenotnosti, ki da vlada v SDK. «Hrvatski dnevnik» je na vse te intrige «Obzora» krepko odgovoril, tako da je temu zdaj kar vzelo besedo in da je s svojimi modrovani in dokazovanji kar čez noč prenehal.

«Vreme» je prineslo tudi obširno vest iz Zagreba, češ da kažejo hrvaški gospodarstveniki nezadovoljnost napram taktiki vodstva SDK zaradi konference, ki je bila sklicana na inicijativo «Gospodarske Sloge», na kateri se je razpravljalo o stanju hrvaškega gospodarstva. Na tem sestanku se je ugotovilo, da hrvaško gospodarstvo vsestransko nazaduje. Vendar, kakor lahko posnemamo iz govora ministra g. Stošovića v Ljubljani, ni nič res, da bi bilo gospodarstvo na Hrvaškem ali v Sloveniji zapostavljeno, ker JRZ vodi čisto jugoslovansko politiko ter se enako briga za vse kraje in za vsa plemena.

kih šol, danes pa imajo Komenškega vseučilišča v Bratislavi in katoliško ter evangeličansko bogoslovno fakulteto, dočim je bil tudi že lani izglasovan zakon o ustanovitvi Štefanikove tehnike v Košicah. Od prevrata do danes je bilo v Slovaški zgrajenih 867 novih šolskih poslopij, dočim je bilo 771 šolskih stavb prav od temelja prenovljenih in prezidanih, tako da je bila skoro v vsaki drugi občini zgrajena nova šola ali vsaj prenovljena na stara. Vse to se je zgodilo po večini za časa ministiranja slovaških ministrov prosvete Šrobára, Markoviča, Hodže, Štefánka in Dérerja. V celoti pa je danes na Slovaškem 4.297 ljudskih šol (pred 20 leti 3.230) in imajo te šole 11.709 razredov (takrat 5.439), danes je na Slovaškem 232 meščanskih šol s 1.669 razredi (takrat 79 s 389 razredi in med njimi nobena s slovaškim učnim jezikom). K temu je treba dodati še 100 strokovnih in 506 nadaljevalnih šol.

Ta ogromni porast šolstva se odraža v vseh panogah slovaškega kulturnega življenja: v dobi madžarskega režima je znalo na Slovaškem brati in pisati samo 60,4% prebivalstva, leta 1930. pa je bilo pismenih že celih 90%. Leta 1910. je bilo pismenih jedva 57,3% Slovakov, leta 1930. pa že 93%. Pod Madžari je leta 1915. izhajalo na Slovaškem 22 časopisov, med njimi en sam dnevnik. Danes je že 289 slovaških časopisov, med njimi 9 dnevnikov, 49 tednikov in 170 strokovnih listov. Slovaki imajo danes 3.106 javnih knjižnic s 603.386 knjigami. Od prevrata do danes je bilo natisnjenih nad 20 milijonov slovaških knjig in ni bilo tolikšno število knjig tiskanih v vsem tisočletju madžarskega režima.

Zaradi poveljnih evropskih razmer so v Slovaški padle v krizo iste gospodarske panoge, kakor v vsej ostali republik. Agrarna reforma je na Slovaškem razdelila 686.000 hektarjev zemlje, od tega 317.000 rodovitnih njiv. Ta zemlja je bila pred agrarno reformo last

981 veleposestnikov, danes pa je v rokah 198.786 kmečkih družin. Na Slovaškem je dobil torej skoro vsak drugi kmet svojo zemljo od agrarne reforme.

Leta 1930. je živelo od kovinsko-rudarske industrije 130.000 duš (torej 20.400 več, kakor leta 1921.), kemična industrija je prehranjevala 32.400 delavcev (14.600 več, kakor leta 1921.), električna industrija 4.143 (2.388 več), tekstilna 24.300 (6.200 več), lesna 70.000 (12.600 več), gradbena 131.500 (61.500 več) itd. Od leta 1921. do 1930. je bilo zgrajenih na Slovaškem 91.450 novih poslopij, kar pomeni, da pride na vsake 4 stare stavbe ena nova. Od leta 1931. do 1937. je bilo zgrajenih v Bratislavi 1.856 novih hiš, v Košicah 1.246 in v Žilini 285. Analogen napredek kaže tudi elektrifikacija, tako da je danes na Slovaškem vsaka četrta občina elektrificirana.

V dobi od leta 1920. do 1937. so zgradili v Slovaški nad 400 kilometrov novih železniških prog za 934 milijonov Kč. Danes je ta številka že prekoračila milijardo kron. Zgrajenih je bilo dalje 698 kilometrov novih cest, 1.216 km cest pa je bilo docela obnovljenih in moderniziranih. Tudi te investicije so pogoltnile nad milijardo kron.

Še leta 1919. so znašale vloge v slovaških denarnih zavodih 1.539 milijonov Kč, leta 1936. pa že 4.826 milijonov in je tako slovaško prebivalstvo v pičlih 17 letih prihranilo nad 3 milijarde kron kapitala, da ne govorimo o drugih investicijskih prihrankih. Močno se je razvilo tudi zadružništvo: l. 1919. je imelo 233 kreditnih zadrug 59 milijonov Kč vlog, leta 1936. pa je imelo že 927 zadrug 1.132 milijonov Kč.

Z ozirom na vse gornje se posveti postopanje patra Hlinke in njegovih trabantov v najusodnejših trenutkih, kar jih je doslej še doživela mlada bratska Češkoslovaška republika in z njo tudi ves ostali svet po vojni, v povsem drugi luči, kakor ga skuša slikati ljubljanski «Slovenec» in ostali, od njega inspirirani in odvisni tisk.

M. K-ova:

Čehinje in resnost sedanosti

Ureditev pravih odnošajev države do žene je nujna tudi pri nas

Težke so domneve, s katerimi je «Jutro» v svojem članku pod tem naslovom dne 5. junija t. l. ulo naše žene in gospodinje. Dvomi o tem, da so dovolj rodoljubno razpoložene, da bi razmišljale o dolžnostih žene napram lastni državi, da živijo vse preveč iz dneva v dan. «Jutro» je dobilo takoj odgovor s strani «Zveze gospodinj» in najbrž se bodo oglasili še drugi ženski krogi.

Taki izpadi pomenijo neinformiranost uredništva, ki sprejme tak članek, in neinformiranost dopisnika o javnem organizatornem delu slovenskega ženstva. Ako bi prizadeti sledili s primerom važnim zanimanjem vsaj zadnjim letošnjim poročilom z občinskih zborov naših pomembnejših ženskih zvez starejše in mlajše generacije, bi spoznali, da je nastavek njihovega današnjega dela predvsem narodnoobrambena značaja. Uvideli bi, da njihovo delo posega v naše javno življenje s tako odločnostjo, da te organizacije skoro tvegajo svoj obstoj. Kličejo na odgovornost jugoslovansko politično javnost, naj se ob dvanajsti uri združi v enotno fronto za varnost domovine. V združitvi bo naša rešitev.

Vprašamo pa tudi, kaj žrtvuje država sama za obrambno pripravo našega ženstva? Ali smo žene samo široka raja, katero se pozove na plan k delu in žrtvo-

vanju za svete narodove in državljanske dolžnosti brez vsakih pravic? Prav žene so pri nas ona polovica državljanov, ki prinaša domovini v vojni in miru najvišje žrtve. Zato pozivamo vs politike znova, da uredite predvsem v svoji hiši pravi odnos države do žene, da spoznate, koliko pozitivnih koristi slepo izgubljate in zapravljate.

Češke žene imajo še eno geslo, ki smo ga tudi Jugoslovanke že zdavnaj osvojile: Hočemo mir! Ne zapiramo pa oči pred nevarnostjo! Ne bojimo se ničesar, ker smo pripravljene!

Poleg tega vzgajamo svoje otroke k notranji uravnovešenosti za vsak slučaj, k odrekanju življenjskih vsakdanjih potreb, k pravilnemu izrabljanju gospodarskih dobrin, k odgovornosti za pravilno izpolnjevanje svojih dolžnosti v družini, v domači občini, v narodnem gospodarstvu. Ta prispevek odtehta menda mnogo, je važen, dragocen prispevek za vojno oborožitev, toda brez običajnih ogromnih materijalnih dajatev. Da, dnevno brusimo in kujemo me žene bojno orožje, ki naj bi ustavilo nesmiselno bratokolje, brusimo orožje od srca do srca, od duše do duše, od razuma do razuma. Sledite nam, odločujoči možje, da ustvarimo v širnem svetu brez dragih, najmodernejših tehničnih sredstev — splošno življenjsko varnost!

Domači pomenki

Predsednik mestne občine dr. Adlešič

se je vrnil te dni iz Amerike, kamor je šel k otvoritvi kulturnega vrta v Clevelandu. Kakor znano, je svoj čas napredno zastopstvo napredne Ljubljane darovalo za ta vrt kip naprednega pesnika I. Cankarja, vsled česar je bil sedaj povabljen na otvoritev zastopnik Ljubljane. «Slovenec» piše, da se je vedel tam kot pravi «english Lord», kar radi verjamemo.

Železnica Črnomelj-Vrbovsko

se prične graditi sigurno drugi teden.

Cena moke še vedno raste

Dne 5. aprila se je dvignila cena pšenice na din 180.—, moka pa na din 285.—. Ker je prištetih k temu prometni davek, vozino in užitino, je stala moka v Ljubljani pri odjemu celega vagona din 347.— za 100 kg, v drobni prodaji pa din 3,75 za kilogram.

Ob koncu aprila se je cena pšenice dvignila na din 200.—, moka pa na din 300.—; sredi maja pšenica din 240.—, moka na din 340.—. V nadrobni prodaji je stala moka v začetku maja din 4.—, sredi maja že din 4,50.

Toda porast cene se še vedno ni ustavil. Srednji meščanski in delavski krogi gledajo s strahom v bodočnost, ker njihovi dohodki že danes ne zadoščajo več, — saj so se tudi druge življenjske potrebščine izdatno podražile.

Javna dela

Od Jeltičeve milijarde je bilo do 15. maja 1938 porabljenih 632 milijonov 400.000 dinarjev. Poraba tega denarja je zelo zanimiva.

Za železnico Bileče—Nikič je slo 79,6 mil., za železnico Ustiprača—Foča 72,5 mil., za železnico Kraljevo—Čačak 10,1 mil., za savski most v Zagrebu 27,4 mil., za pristanišče Metković 6 mil., za progo Koprivnica—Varaždin 38,2 mil., za progo št. Janž—Sevnica 32,2 mil. dinarjev.

Za ceste se je izdalo: Beograd—Novi Sad 144,1 mil., Avala—Jagodina 41,8 mil., druge ceste v Srbiji 71,9 mil., v savski in primorski banovini 59,6 mil., v dravski banovini 22,6 mil. dinarjev.

Ljudski avto v Nemčiji

bo postal kri in meso. Stal bo 990 mark ter se bo lahko odplačeval v tedenskih obrokih po 5 mark več 1 marko za zavarovanje. Odplačevanje bo trajalo tako štiri leta.

S to nizko ceno naj bi bilo omogočeno vsakomur, ki količjak zasluži, da si omisli svoj lastni avto; tudi vsakemu delavcu. Nemški delavec zasluži povprečno na teden 26 mark; od tega odpade na odtegljaje okoli 20 odstotkov, tako da mu ostane na teden okroglo 20 mark. Vodilni krogi mislijo, da je to dovolj visoka plača, da more tak delavec vsak teden dati 5 mark za avto in zavarovanje.

Agitacija za ljudski avto gre tako daleč, da se je Hitler sam zavzel za njegovo popularizacijo. Ob slavnosti začetka gradbe tovarne (ki bo začela izdelovati ljudske avtomobile šele leta 1940.) je izrekel besede, v katerih je poudarjal pomen motorizacije ter med drugim dejal: «Rajši jejte manj, samo da si kupite avto!»

Zanimiva trditve

Grof Sforza, bivši italijanski zunanji minister, je poleg drugih spominov napisal tudi spomine na velikega pesnika Gabriella d'Annunzia. V tem članku trdi, da je bil d'Annunzio tisti, ki je na Reki vpljal rimski pozdrav, ki se danes širi tudi po drugih državah. Sforza piše, da je d'Annunzio odkril ta pozdrav na rimskih kipih in freskah, a ni vedel, da so rimski državljani — eives Romani — pozdravljali tako, kakor mi, stiskajoč si roke.

Za las je manikalo,

da ni Evropa 21. maja t. l. padla v novo svetovno vojno. Kakor so se na eni strani, in sicer pri pametnejših in resnejših, pomirili duhovi in je sablja začasno položena v kot, tako so na drugi strani nemirni duhovi še vedno na zahrbtnem delu proti svetovnemu miru in znosnejšemu sožitju med narodi. Rimski «Giornale d'Italia» povdarja, da bo

Zunanja politika

Španska državljanska vojna je iznova zaostrela mednarodni položaj. Zopet se je pokazalo, da bo nemogoče postaviti odnošaje med glavnimi evropskimi silami na solidnejšo osnovo in prepričati, da mir ali vojna v Evropi ne bosta odvisela od izravnavanja tega ali onega incidenta ves čas, dokler bo ta vojna trajala. Posebno še zaradi tega, ker začetek vojne, kakor tudi njeno nadaljevanje izvirata predvsem iz interesov nekkih velesil.

Komaj se je napetost med Češkoslovaško in Nemčijo nekoliko polegla, so že glasovi iz Moskve, da namerava sovjetsko črnomorsko vojno brodovje posetiti neke luke Sredozemlja, zlasti Valencijo in Barcelono, in pa strahovito bombardiranje iz zraka, znova pritegnili pozornost sveta na španski problem. Ubijanje žen in nezaščitene dece v ogromnem številu je naletelo v vsem kulturnem svetu na najostrejšo obsodbo. Posebno težek vtis pa je napravilo v Londonu, kjer je bilo ogorčenje toliko večje, ker je bila o priliki zračnih napadov uničena ali vsaj težko poškodovana cela vrsta angleških trgovskih ladij in je bilo pobitih več angleških mornarjev. Angleški časniki so iznova povedali, da se namerava angleška vlada v teh dneh iznova zavzeti z vsemi silami za skrajšanje španskih vojnih grozot in za spravo med vojujočimi se stranikami.

Ti načrti angleške vlade pa niso naleteli na nemški in italijanski strani na posebno razumevanje, ker očitno tam mislijo, da se položaj še ni tako zasukal, da bi njegov razvoj lahko mirno prepustili toku dogodkov. General Franco sicer še vedno napreduje, toda zmagal še ni in republikanski vojaki, ki se borijo v strelskih jarkih s srdito odločnostjo, še vedno upajo na zmago in v koristnost svoje žrtve za špansko narodno stvar. Španija ostaja tako še naprej ona neverna točka v Evropi, kjer se nasprotujoči si interesi lahko pograbiyo v krvavem plesu.

Moramo pa ugotoviti, da so dogodki zadnjih dni, ki so spravili svet na rob propada, imeli tudi ugodne posledice, in sicer v tem smislu, da so okrepili na znotraj in na zunaj svetovno fronto miru. V Franciji so se začeli zavedati, da jih notranje razprtije ne morejo nikamor pripeljati in da je neodhodna potreba, če se hoče Francija obdržati pred okretnostjo in sunkovito brzino obeh diktatorskih velesil, najtesnejše sodelovanje vseh strank pri skupnem nastopu proti zunanjim sovražnikom in za ohranitev svetovnega miru.

Pa tudi velika ameriška demokracija je stopila iz rezerve. Očitno so si odločujoči ameriški činitelji svesti odgovornosti, ki jo imajo napram Evropi v teh časih, ko se ta tako rada spreha ob robih prepada. Zato je tudi vedno prišel iz Amerike svarilen glas, ko je začela v Evropi popuščati razsodnost. Za časa Hitlerjevega obiska v Rimu je povedal ameriški vojni minister Woodring, da so demokracije zaenkrat miroljubne, da jih pa lahko pograbi val sovraštva, če se jih bo preveč izzivalo. Pa tudi v teh burnih dneh, ko je v Evropi že zvenketalo orožje, je Amerika po svojem podtajniku v vojnem ministrstvu nedvoumno povedala, na katero stran bi v času najhujše preizkušnje vrgla svojo ogromno vojaško silo. To ameriško lekcijo, izgleda, da so si zapomnili vsi

v bodočnosti vsak spopad preprečen le pod edinim pogojem, da Češkoslovaška kapitulira pred «pravničnimi» zahtevami sudetskih Nemcev, izraženimi v njihovem memorandumu in da tem zahtevam v celoti ugodi. Evropski in svetovni mir moreta biti ohranjena, — pravi omenjeni list —, pa tudi le pod pogojem, da bo manjšinski problem rešen ne le, kar se tiče sudetskih Nemcev, temveč tudi glede drugih narodnih manjšin v Češkoslovaški. «Tribuna» pa piše, da je položaj na Češkoslovaškem še vedno silno težak in zapleten ter omenja, da je predsednik francoske vlade Daladier izjavil, da je pred tremi tedni, t. j. 21. maja, bil splošen evropski krvavi spopad neizbežen in da je on takrat že pripravil odlok o splošni mobilizaciji francoske vojske.

Kdo hoče vojno?

Tomaž Inskip, angleški minister narodne odbrane, je na to odgovoril: «Noben človek, ki je sam skusil vojno. Vojno žele samo tisti, ki je niso sami preizkusili. Zato je naša naloga, da poučimo mladino, kaj je vojna!»

Novo nade

Pomanjkljivo naslov

«Domoljub» v svoji zadnji številki zopet prav hinavsko zavija svoje «usmiljene» in «pobožne» oči ter hoče po sili igrati velikega dobrotnika trpečega človeštva. Piše, da bodo v Beogradu zgradili novo opero za 80 milijonov dinarjev in da bi tudi Ljubljana nujno potrebovala večje gledališče, toda zaenkrat na to ne smemo niti misliti. Zakaj ne smemo misliti, to ve najbolje ravno «Domoljub» sam, ker ima v Be-l-gradu svoje dušne in krušne očete, ki že vedo, kaj delajo in zakaj ne dajo Ljubljani novega «nujno potrebnega» gledališča. K tej vesti pa dostavlja «Domoljub» še naslednje pikro opazko, ki je pa ni naslovil na pravi naslov javnosti, temveč bi jo moral oddati kar v lastnem uredništvu v «Jugoslovanski tiskarni» visokim gospodom in pokroviteljem, kadar ga pridejo obiskat iz Be-l-grad: «Sicer pa najprej poskrbite za zadostno število bolnišnic, potem naj pridejo na vrsto druge stvari.» — Tudi mi smo tega mnenja, čeprav tudi gradnjo novih kulturnih ustanov vsestransko zagovarjamo. Mnogo je res nepotrebnih stvari.

Politika na verski podlagi

«Delavska politika» piše v svoji 51. številki: «Pravoslavni odbor JRZ v Ljubljani. «Jutro» poroča, da je predsedstvo glavnega odbora JRZ odobrilo, da se v Ljubljani ustanovi za člane JRZ pravoslavne vere posebna krajevna organizacija, ker da jim sedanja organizacija stranke v Ljubljani ne nudi možnosti sodelovanja. Ta odločba predsedstva JRZ ni v skladu s sedaj veljavnim zakonom o zaščiti države, ki pod hudimi kaznimi prepoveduje ustanavljanje politične organizacije na verski podlagi.»

Silno prizadevanje

Tudi v zunanji politiki se «Domoljub» dobro spozna, saj ima priložnost, da črpa informacije iz prvega, zanesljivega vira, zlasti odkar se tako žene za JRZ in njene voditelje. Tako piše pred dnevi, da je dal naš ministriški predsednik dr. Stojadinović glasilo nemške narodnosocialistične mladine izjavo, v kateri označuje stališče jugoslovanske vlade do priključitve Avstrije k Nemčiji in dostavlja: «Jugoslovani (!), ki so se toliko let borili za svoje zedinjenje, so imeli tudi vse razumevanje za prizadevanje nemškega naroda, da se zedini. Za Avstrijo pa ne moremo žalovati že zato, ker je bilo s priključitvijo Avstrije k Nemčiji definitivno pokopano habsburško vprašanje.» — Čudno hitro nekdo potolaži svojo žalost in pokaže povsem novo veselje. Priznoma na pr. ljudi, ki so se prelevili iz najvernejših hlancev črnožolte Avstrije in iz malikovalcev oboževanega cesarskega kraljevega apostolskega veličanstva v novonovčene hiperjugoslovanske centraliste, pa nas zato tudi «Domoljubovo» novo zunanje-politično usmerjenje ne more preveč presenetiti.

DOMA IN NA TUJEM

Uspehi pomladanskega velesejma

Letošnji pomladanski Ljubljanski velesejem je sprejela vsa domača, kakor tudi inozemska javnost z vidnim zanimanjem in toplimi simpatijami. Kakor je bila ta tradicionalna prireditev doslej vedno skoro izključno le v službi dviga in procvita narodnega gospodarstva ter kulturnega napredka naroda in vse jugoslovanske države, prav tako je tudi letos z vsem pridom in uspehom služila temu svojemu namenu in poslanstvu.

Svojo udeležbo na velesejmskem razstavišču je priglasilo toliko tvrdk in razstavljalcev, da je bila velesejmska uprava primorana razstavne prostore in objekte izdatno razširiti. Kljub temu pa ni bilo že lep čas pred otvoritvijo več mogoče dobiti niti skromnega kotička za zapoznele interesente. Na velesejmu je razstavilo 619 tvrdk, med njimi 145 iz inozemstva. Res okusno pripravljeno razstavišče je obiskalo 105.000 oseb, po večini iz gospodarskih slojev naše domovine. Ni pa manjkalo tudi mnogoštevilnih resnih trgovskih in industrijskih interesentov iz vseh evropskih držav, pa tudi z onstran morja. Z ozirom na bivše, zlasti pa letošnje izkušnje je stopilo v ospredje neodložljivo vprašanje zgraditve novih stalnih razstavnih prostorov, predvsem

velike zidane dvorane, v kateri naj bi po zamisli projektantov našlo prostora najmanj 5000 oseb.

Najmočnejše so bile na letošnjem velesejmu zastopane avtomobilska, pohištvena in tekstilna stroka. Vse razstavljeno blago je bilo porazdeljeno sistematično tako po vrsti, kakor po sorodnosti skupin. Kupčijski uspehi so bili zabeleženi predvsem v pohištvu, pohištveni opremi, avtomobilih, motorjih in biciklih, poljedelskih strojih, kovinski industriji, hladilnicah, gradbenem materialu, športnih predmetih, živilski industriji, glazbilih, tekstilni industriji, vseh panogah male obrti, v umetniškem kamnu in v najrazličnejših tehničnih novostih. Splošen kupčijski uspeh je bil zelo zadovoljiv.

Udeležbo obiskovalcev in splošen uspeh pa je pripisati v znatni meri tudi istočasnemu velepomembnemu kongresu jugoslovanskih društev za ceste, cestni razstavi, tretjemu kongresu jugoslovanskih trgovcev, razstavi francoske knjige in vzorno urejeni gospodinjski razstavi s posebnim ozirom na žensko domačo obrt.

Letošnji jenski mednarodni Ljubljanski velesejem se bo pa vršil od 1. do 12. septembra in so se za udeležbo na njem pričeli interesirati že sedaj mnogi domači in tuji razstavljalci.

„Slovenčev“ človekoljubje

V «Delavski politiki» smo v 53. številki brali članek pod naslovom «Slovenec' in morija nedolžnih ljudi, žena, otrok in starčkov v Španiji», v katerem pravi pisec med drugim: «Brez komentarja prinaša Slovenec' članke, v katerih trdi: Ako nacisti bombardirajo mesta in ubijajo žene in deco, so krivi rdeči, ker imajo v mestih zaloge orožja, nafte itd. Rdeči nimajo nobene pravice, da se pritožujejo nad morijo. Slovenec' ve, da so postali žrtve zračnih napadov kraji, v katerih ni niti enega vojaškega objekta ali zaloga streliva itd. Gospodje, vi ste katoliški list, povejte, ali poznate božje zapovedi? Toda, kdo bi se čudil. Ljudje, odprite letnik 1914. Slovenca» in čitajte, čitajte in čitajte. Kakor je «Slovenec» pisal takrat, tako piše danes. Kristus pa je rekel: Ne ubijaj in katoliška cerkev pravi, da je naglavi greh: h grehu molčati. Toda kakšen greh je šele: greh zagovarjati in odobravati? Poštena javnost naj si zapom-

ni pisanje «Slovenca». Pride čas, ko bo «Slovenec» delal pokoro in opravičeval svoje «zmote» ali pa sramežljivo molčal, kakor je z molkom prešel preko svojih narodnih grehov iz leta 1914. — V listih smo brali, da je nastopil pred dnevi proti divjanju nacistov v Španiji celo sam sveti oče v Rimu...

Učiteljstvo in politika

Pod tem naslovom objavlja mariborska «Delavska politika» v 52. številki naslednjo notico: «Novosti' poročajo, da je na učiteljski konferenci v Pakracu sreski načelnik obvestil navzoče učiteljstvo o odredbi notranjega ministrstva, da se učiteljstvo ne sme aktivno udeleževati v nobeni politični stranki. Temu nasproti pa poročila glasila JRZ, Vreme, da se v srbskih okrajih ustanavljajo učiteljski odbori JRZ.»

Obljube in dejanja

REC: ...

OPOZARJAMO VSE ONE, ki so prejeli današnjo številko «Slovenske besede» na ogled, zlasti pa posestnike in kmetovalce, da imajo naročniki «Slovenske besede» pravico do brezplačnih pravnih in upravnih nasvetov. Glej današnjo «Posvetovalnico» v inseratnem delu lista!

Društvo Soča-Matica v Ljubljani vabi vse svoje članstvo in zastopnike bratskih emigrantskih in nacionalnih društev in organizacij v Ljubljani na svoj redni občni zbor, ki bo 18. junija t. l. ob pol 21. uri v salonu «Pri levu», na Gosposvetski cesti. Spored po pravilih. Udeležba ob dvajsetletnici svobodne Jugoslavije obvezna. — Odbor.

Z našimi krilji po našem nebu. Redna potniška letalska sezona se je pričela preteklo sredo 15. t. m. tudi na ljubljanskem letališču z redno vsakodnevno zračno zvezo proti Sušaku in Zagrebu ter v obratni smeri. Na naši ljubljansko-sušasko-zagrebski progi obratujejo odlična in tehnično najdovršenejša letala svetovnih preizkušanih znamk, ki jih vodijo sami najboljši in najzanesljivejši piloti, tako da je varnost potovanja v vsakem pogledu več, kakor zamajčena. Iz Ljubljane odleti letalo vsak dan, izvzemši nedeljo, ob 9.30 uri dopoldne in se spusti na sušaskem aerodromu že ob

10.15 uri. Nekaj minut pozneje odleti letalo s Sušaka v Zagreb, kjer ima krasne zveze v razne smeri, tako v Beograd, v Sarajevo, Dubrovnik, Skopje, Prago, Brno, Dunaj itd. Pri povratku pristane letalo na ljubljanskem aerodromu ob 10.40 uri dopoldne. V kratkem bo pričela obratovati tudi nemška proga Celovec-Ljubljana-Sušak in obratno. Pripomniti je treba le še, da je poleg velike udobnosti in posebnega razglednega užitka ter poleg neverjetne kratkotrajnosti poleta (za one, ki se boje slabosti) ta zračna zveza Slovenije z Jadranom še izredno cenena, saj stane cela voznina v eno smer za osebo le 200 dinarjev, za tja in nazaj je pa celo 20% nižja. Z ozirom na vse navedeno se pričakuje letošnja sezona na naši domači progi na morje prav živahno vrvenje letoviščarjev in turistov, kar je «Aeroputu» kot domačemu podjetju tudi od srca privoščiti.

Plenarna seja Zveze jugoslovanskih mest bo 19. t. m. v Ljubljani.

Voditelj Hrvatov g. dr. Maček je odpotoval na počitnice na svoje posestvo v Kupinec, kjer bo ostal vse poletje in ne bo sprejemal nobenih obiskov, izvzemši najvažnejše in najnujnejše primere.

Kongres počtnih, brzojavnih in telefonskih uradnikov iz vse dr-

žave se bo vršil v Zagrebu 26., 27. in 28. t. m. Baje se ga bo udeležil tudi poštni minister g. Čvrkić.

X. jubilejnega vsesokolskega zleta v Pragi se bodo v posebno častnem številu udeležili jugoslovanski Sokoli, katerih se je priglasilo precej nad 10.000.

Tudi Poljaki so sporočili, da bo prišlo na jubilejni vsesokolski zlet v Prago in na zletna tekmovanja 50 poljskih Sokolov in Sokolic. Kot oficijelni zastopniki bodo prišli predsednik Arcziszewski, načelnik Fazanowicz in načelnica Jadviga Golaszewska.

Sprememba na spremembo. Za Splitom in nekaterimi drugimi mesti, v katerih so odstopili v zadnjem času skoro kompletni občinski odbori, je sedaj prišel na vrsto še občinski svet v Šibeniku, kjer je odstopilo 12 občinskih svetnikov in je banska uprava na njihova mesta že imenovala enako število namestnikov.

Elektrifikacija Zagreba napreduje zelo počasi. Iz uradnih podatkov je razvidno, da šteje mesto Zagreb okrog 17.400 stanovanjskih hiš in poslopij in da je od tega števila še vedno okrog 5.400 hiš brez električne razsvetljave.

Na reki Drini bo zgrajena velika električna hidrocentrala, ki bo preskrbovala z električnim tokom vso severnozahodno Srbijo in vso severnovzhodno Bosno, kakor tudi vso industrijo na tem ozemlju. Stroški so preračunjeni na približno 200 milijonov dinarjev.

Stanje državnih cest v zetski banovini, ki merijo 1.545.080 kilometrov, je skrajno slabo in po večini sploh ne dovoljuje avtobusnega prometa. Nujno potrebno bi tudi bilo, da se zgradi vsaj še 86.650 km modernih turističnih cest. Če hoče država sedanje svoje ceste vsaj za silo usposobiti za avtomobilski promet in zgraditi omenjene neobhodne nove ceste, potrebuje samo za Črno goro okrog 600 milijonov dinarjev.

Nad tisoč stavbniških delavcev je pred dnevi stavkalo v Splitu, ker podjetniki niso hoteli zvišati mezd. Stavka pa je trajala le en dan in vodi zdaj pogajanja med obema strankama tamkajšnja inspekcija dela. Stavbna delavnost v Splitu je letos izredno živahna, saj gradijo trenutno v Splitu in bližnji okolici kakih 50 večjih hiš, palač in vil.

Naša družba za zračni promet «Aeroput» je pretekli ponedeljek na zemunskem aerodromu proslavila desetletnico svojega obstoja.

Prav zanimivo načelno odločbo je izdalo zagrebško upravno sodišče, ki je razsodilo, da občine lahko izdajo pobiranje občinske trošarine na svojem ozemlju tudi v zakup zasebnikom in da tak način pobiranja trošarine ni prepovedan.

Na Hrvaškem je divjalo predvčerašnjim, predvsem v mestih Koprivnici in Kostajnici, silno neurje. Z dežjem pomešani vihar je poškodoval mnoga poslopja, strehe in zlasti izvesne reklamne napise trgovskih in obrtniških podjetij. Strela je tudi ubila dva moška.

Prvi emigrantski vlak z dunajsko židovsko mladino je vozil te dni skozi naše kraje in Beograd 350 židovskih mladeničev in mladenk, ki so se morali izseliti v Palestino.

Prepoved zlorabe znamenja RK. Trgovinsko ministrstvo je najstrožje prepovedalo v bodoče vsako uporabljanje znaka Rdečega križa (rdečega križa na belem polju) in pa švicarskega državnega grba (belega križa na rdečem polju) na higijskih predmetih, posodah itd. Kršilci te prepovedi bodo kaznovani z denarno globo 10.000 dinarjev.

Mrtvim junakom na otoku smrti Vidu bo Jugoslavija še letos postavila veličastno spominsko grobnico. Stavbna dela se bodo pričela

v najkrajšem času, ker so vse predpriprave že končane.

Pokojnima bratoma Radkema sta bila odkrita doprsna kipa preteklo soboto na dvorišču «Hrvaškega seljaškega doma» v Zagrebu na najsvečanější način. Spominski slavnostni govor je imel predsednik «Seljaške sloge» Rudolf Herceg.

Jubilej mednarodnih tekmovanj. Deveto tekmovanje mednarodne telovadne federacije (FIG) v Pragi bo jubilejno tekmovanje, kajti od prvega tekmovanja, ki se je vršilo leta 1903, v Antwerpnu, je poteklo letos 35 let. Ta 35-letni jubilej ustanovitve mednarodnih tekmovanj bo slavnostno proslavljen v zborovalni dvorani zgodovinskega praškega staromestnega magistrata dne 29. junija popoldne. Po zaključku te proslave bodo udeleženci prisostvovali povorki sokolskega naraščaja na tribuni pri magistratu.

Zletni film bo po soglasni odločitvi izvršilnega odbora izvršen pod vrhovnim vodstvom filmskega odseka X. vsesokolskega zleta, ki je že predložil podrobno izdelan načrt s proračunom, v katerem se predvideva izdatek 529.000 Kč. Na filmskem traku bodo posneti vsi nastopi z vseh mest, ki nudijo najlepši in najzanimivejši razgled, nadalje bo filmno zletno razporeženo na tribunah, v garderobah, na slavnostni tribuni ter po praških trgih, cestah in ulicah. Iz tako pridobljenega materiala bodo izbrani najboljše posnetki, ki bodo uvrščeni v tri filme: 1. v dokumentarni film za strokovno uporabo; 2. v celovečerni film za predvajanje v kinematografih in 3. v propagandni film, ki bo predvsem namenjen tujini.

Češkoslovaška socialnodemokratska stranka je zaključila velike proslave 60-letnice svojega obstoja z romanjem na grob predsednika-Osvoboditelja Masaryka v Lanyh.

Tudi tretja etapa češkoslovaških občinskih volitev je prinesla očitno zmago češkoslovaškemu nacionalnemu bloku in je potekla v najlepšem redu in miru brez najmanjšega incidenta.

Voditelj sudetskih Nemcev Henlein je naslovil na svoje pristaje razglas, v katerem se jim zahvaljuje za «njihovo zgledno zadržanje pri občinskih volitvah» in izraža svoje zadovoljstvo nad doseženimi «velikimi» uspehi.

Katastrofa ...

Zunanji ministri baltičkih držav so imeli konferenco, na kateri so sklenili, da bodo v bodoče vse baltičke države vodile skupno, enotno zunanjo politiko.

Obisk angleške kraljevske dvojice v Parizu bo veljal francosko vlado prav čeden denar. Zaenkrat je poslanska zbornica odobrila v ta namen 24 milijonov frankov.

Rezerve domačih vin na Češkoslovaškem so letos tako obilne, da bodo povsem zadostovale do nove trgatve. Uvoz vina iz inozemstva bo ostal isti, kakor preteklo leto in bo imela na njem glavni delež po količini Jugoslavija, po vrednosti pa Italija.

Novi smeri napredka v tehniki ne gredo več za izboljševanjem in izpopolnjevanjem vsakdanjega življenja celotnega človeštva, temveč nasprotno le za čim večjim in gotovejšim ubijanjem ljudi. Švedski mehanik Rehuber je iznašel mehanizem, s katerim se navadna polavtomatična vojaška puška igraje spremeni v strojno puško, ne da bi pri tem postala težja.

Nemčija šteje po izvršenem «anšlusu» 73.144.133 prebivalcev. **Letošnja žetev** v Franciji bo v primerjavi z lansko letino približno 30% boljše in obilnejše.

Samouprava

Vprašanje in odgovor

Vprašanje: Neki naš občan dejansko biva že 13 let na ozemlju neke mestne občine. Prijavil smo to okolnost tej občini in zahtevali, da ga vnese v izkaz svojih članov zaradi več, kakor desetletnega bivanja na njenem ozemlju. Mestno poglavarstvo je vpis v izkaz članov odbilo z utemeljitvijo, da dotična oseba ni prijavljena, da bi bivala na ozemlju mestne občine. Ali je to stališče pravilno?

Odgovor: Po našem mnenju: ne! Za popoln dokaz, ali kdo biva v občini, se ne more smatrati dejstvo, ali je kdo prijavljen ali ne. Če kdo opusti to prijavo, zagreši pač policijski prestopok, ali zaradi tega ni mogoče absolutno izvajati, da dotičnik ni bival v občini. Dokaz o bivanju je mogoče doprinesiti na drug način: na primer z zaslišanjem hišnih lastnikov, kjer je dotičnik bival in plačeval najemnino ali pa gospodarjev, kjer je bil dotičnik kot podnajemnik odnosno drugih prič. — Če vam je na tem, da uspete s svojo zahtevo, da se Vaš član vnese v izkaz članov mestne občine, morate pač Vi zbrati neoporečne dokaze, da je Vaša trditve o trinajstletnem nepretrganem bivanju resnična. Če bi potem mestna občina kljub dokazom vztrajala na svojem stališču, vložite pritožbo na bansko upravo, ki je v tem primeru pristojna razsojati v sporu.

Zveza Poljakov, živčih stalno v Nemčiji je naslovila na nemško notranje ministrstvo v Berlinu petico, naj se vendar zaščitijo pravice poljske narodne manjšine na Nemškem.

Zaradi neprestanih preletavanj nad francoskim ozemljem ob Pirenejih in zaradi ponovnega bombardiranja francoskih obmejnih naselbin s strani bojnih letal generala Franca je francosko vojni ministrstvo odredilo ojačanje moštva in letalstva sedme francoske armade. Te dni so se nad francoskim ozemljem ponovno pojavila tuja, dobro znana letala, ki jih je pa francosko protiletalsko topništvo brez odlašanja prepodilo z ognjem iz svojih topov. Letala so se izgubila točno v smeri proti nacionalističnemu Sv. Sebastijanu.

Angleško-ameriška trgovinska pogačanja so naletela na velike težave in se splošno računa, da bodo odložena do jeseni.

Dvomilijev nade. Kakor poroča «Daily Express», bo še te dni dosežen popoln sporazum glede odpoklica prostovoljev iz Španije.

Odnosaš med Poljsko in Italijo so se zadnje dni zopet poslabšali zaradi pisanja poljskih listov o spopadih italijanskih in nemških legijonarjskih čet na španskih bojiščih z njihovimi zavezniškimi četami generala Franca.

Vsesokolsko slavlje v Pragi

Letošnji jubilejni deseti vsesokolski zlet bo vsemu svetu dokazal ne le narodno disciplino in edinstvo češkoslovaškega Sokolstva, temveč bo tudi sijajen dokaz slovanskega sokolskega bratstva in iskrene sokolske solidarnosti v najtežjih trenutkih, obenem pa tudi dokaz češkoslovaške delovne in tehnične zrelosti ter zmožnosti. Vse, od lesenih stavb do mogočnih betonskih tribun, telefona, radia in ogromnih električnih naprav za razsvetljavo, vse to je delo pridnih čeških rok.

Tehnična specialiteta letošnjega zleta so radio-naprave. Na zadnjem zletu reprodukcija godbe ni zadovoljila. Zvok iz reproduktorjev, ki so bili nameščeni na članski tribuni, se je moral širiti preko vse površine stadiona, 400 m dolgega in 300 m širokega. Zvok pa se širi sorazmerno počasi — 330 m na sekundo — in tako se je zgodilo, da so slišali telovadci v ozadju povelja in godbo celo sekundo pozneje, kakor oni v prednjih vrstah. To se je pri telovadbi tudi opazilo. Za letošnji zlet pa so vse radio-naprave vgradili v tla telovadišča, tako da prihajajo povelja in godba istočasno do ušes vseh nastopajočih in so tako njihovi gibi istočasni. Pod terenom telovadišča so inženjerji namestili v razdalji po 50 m 24 reproduktorjev, ki so vgrajeni v tla tako, da njihovega oddajanja ne more motiti niti pesek, niti še tako velika voda. Tudi korakanje telovadcev preko njih prav nič ne moti oddajanja. Na tribunah pa je nameščenih poleg tega še 56 manj močnih reproduktorjev.

Posebno vzorno in tehnično kar najdovršenejše pa je organi-

zirana na zletišču in vobče v državi v zvezi z vsem ostalim svetom poštna služba. Poseben strokovnjak iz poštnega ministrstva je rešil zadano mu nalogo res odlično in je predvidel pri svojem delu tudi vse možne okoliščine in eventualnosti.

Za udeležence zleta je izdala poštna uprava lično in okusno opremljen letak v 7 tujih jezikih, ki vsakogar takoj pouči o vseh poštah, brzajavnih in telefonskih napravah in zvezah ter o vseh javnih in zasebnih telefonih, katerih se udeleženci zleta lahko vsak hip poslužijo.

Obenem bo posloval na stadionu cel štab poštah in tehničnih uradnikov in uslužbencev, ki stojijo občinstvu vedno na uslugo za sleherni informacijo in nosijo na rokavu trak z napisom: «Telefonska služba».

V ogromni množici udeležencev se bo marsikdo izgubil ali pa bo izgubil svojce. Vsi taki izgubljeni se bodo lahko takoj obrnili na posebno telefonsko številko 45010, kjer bodo drug o drugem v nekaj hipih lahko dobili informacije in se dogovorili za zopetno svidenje. Uradniki na tej poštah številki bodo zgolj beležili izročena jim sporočila, dočim sami o njih ne bodo telefonsko nikogar obveščali.

Telefonske naprave na stadionu so obenem tehnično rešena zveza med lokalno in medkrajevno centralo v Pragi. Vsa telefonska ureditev na stadionu je zvezana s praško telefonsko mrežo s kablom, ki ima 240 prog in vodi v smihovsko telefonsko centralo. To število vsebuje tudi telefonske vode, ki vežejo nadaljnje sisteme, na katere se šele spajajo široka okrožja telefon-

skih postaj. Na primer je v posebno zvezo, katero spaja 10 vodov z avtomatično centralo v Pragi, vklopljenih 60 sokolskih telefonskih postaj. Za notranjo potrebo stadiona je zvezanih po 5 vodih s praško lokalno centralo preko posebne avtomatične naprave 80 telefonov. V prostorih glavnega poštne urada na stadionu v glavni tribuni je 6 kabin za praške lokalne in 4 kabine za medkrajevne razgovore. Za novinarje je instaliranih tudi 10 posebnih kabin, in sicer 6 za krajevne in 4 za medkrajevne

razgovore. Več uredništva večjih listov je dalo napeljati lastne telefonske direktne proge.

Kakor vidimo iz vsega, je imel prireditveni odbor češkoslovaškega Sokola res dela in skrbi čez glavo, vendar pa je vse težke naloge ob vzornem sodelovanju strokovnjakov rešil nad vse zadovoljivo in popolno, kakor se to more pričakovati le od discipliniranega Sokola ali vojaka, ki jima na svetu nič ne more in ne sme biti nemogoče in neizvedljivo.

nesrečnih otrok se je spremenil v ogromno demonstracijo proti Avstriji. Vseh pet žrtev počiva še danes v skupnem grobu pod lepim spomenikom na plzenskem centralnem pokopališču blizu krematorija. Za večne čase je znamenovano tudi krvavo mesto v Koterovski ulici, kjer je leta 1919, tudi predsednik Masaryk o priliki svojega prvega obiska v Plznu položil venec.

Med svetovno vojno so bili nešteti primeri, ko avstrijski režim ni prizanašal otrokom. V Orlovi so bili zaprti češki srednješolci in znani «krvavi» general Matuschka jih je dal voditi na sprehod vedno takrat, kadar so tam obešali «veleizdajalce». Mnogo otrok je bilo interniranih. V kazematah v Jožefovem je bil med drugimi zaprt zaradi političnega delikta tudi neki 10 leten deček. V internaciji po taboriščih so stradali in v množicah umirali nešteti otroci, med katerimi je bilo največ srbskih, slovenskih in italijanskih. To peklenko bivanje v taboriščih pa je pustilo pri večini teh nesrečnih otrok in mladine tudi trajne usodne, žalostne posledice za vse življenje.

In zgodovina se je nad Avstrijo in njenimi trinogi bridko, zasluženo maščevala. Danes jih ni nikjer več in za njimi so ostali le še nešteti žalostni spomeniki njihovih zločinov in grozodejstev...

V vsej Bolgarski je 2.468 advokatov in 67 advokatskih pomočnikov. Največ advokatov je v sofijski sodni oblasti (950), dalje v plovdivski (222), najmanj pa jih je v kardžalijski in slivenski oblasti (po 27). Najstarejši bolgarski advokat je bivši predsednik vlade dr. S. Danev, ki si je pridobil pravico do izvrševanja advokatske prakse še leta 1884.

Žalostni spomini

Pred dvajsetimi leti se je dne 21. junija 1918 zgodila v Plznu na Češkoslovaškem, kjer so znani Škodovi zavodi, strašna tragedija, ki je terjala 5 čeških otroških življenj. Brutalnost avstroogrske soldateske ni mogla krotiti svoje propalosti in strasti po krvi niti pred lačnimi, nedolžnimi otroci.

Predzadnji avstrijski cesar neslavnega spomina je skoval znano geslo: «Vse za otroka!» — Dne 21. junija 1918 se je to geslo izpolnilo v Plznu do najgroznejših posledic: pokazalo se je javno, da ima Avstrija za otroke zares vse, celo — krogle...

Proti koncu svetovne vojne sta bili beda in lakota v Plznu mnogo hujši, kakor v kateremkoli drugem češkem mestu. Desettisočeri delavci in vojaki v Škodovih zavodih in orožarnah so povzročali vedno večje aprovizacijske težave. Vsa hrana je bila rekvirirana za Škodova podjetja in civilno prebivalstvo, zlasti ono v predmestjih, je dobesečno umiralo lakote. Omenjenega dne so madžarski vojaki vozili cele voze kruha iz pekarnice na vogalu Koterovske in Rubešove ulice v

Škodova podjetja. Okrog voz so se spontano zbrale velike gručice bledih, do kosti sestradanih otrok, ki so z iztegnjenimi rokami prosili: «Dajte nam kruha!» Aprovizacijska policija je skušala otroke razgnati, ti pa so le ob pogledu na kruh in pod žgočim vplivom silne lakote rinili kakor brez zavesti za vozovi. Tedaj pa se je zgodilo, da je oblast poslala na cesto madžarsko vojaštvo pod poveljstvom plzenskega Nemca, nadporočnika Wirfla, ki je brez nadaljnega zapovedal streljati v otroke. Odjeknila je salva in na tlaku je obležalo v mlakah krvi pet sestradanih, košenih otroških teles. Najmlajša žrtev je bil 11 letni Jaroslav Kolář, najstarejša pa 14 letni František Veverka. Ubiti so bili še Jaroslav Vališ, Karel Hovora in Vaclav Havliček, vsi stari od 11 do 14 let.

Ta žalostni dogodek je silno razburil vse plzensko prebivalstvo. Ogorčenje je bilo tako velikansko, da je mladi Wirfel komaj pobegnil pred linčanjem in se je njegova rodbina nemudoma morala izseliti iz Plzna. Pogreb

Obiščite gostilno „MALIS“

Ljubljanska ulica št. 1 (pri Kolinski tovarni).

Točijo se pristna, najboljša štajerska, dolenjska in dalmatinska vina.

Topla in mrzla jedila vedno na razpolago.

Vljudno se priporoča **EDVARD KALIN.**

Posvetovalnica

za naročnike „SLOVENSKE BESEDE“

Kdor je plačal naročnino za „Slovensko Besedo“, se lahko brezplačno posluži naše posvetovalnice, kjer dobi informacije:

- o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, občino, srez, banovino in na ministrstvo;
- o prošnjah za vojaške oprostitev;
- o vlogah na davčne oblasti;
- o zakonitih socialnih dajatvah; skratka
- o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socialne ali gospodarske pravice.

Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
„SLOVENSKA BESEDA“
Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

Hotel,
restavracija
in kavarna

NOVAK

JESENICE (Gorenjsko)

Izhodišče za vse planinske ture.

Tujske sobe s centralno kurjavo ter s toplo in mrzlo tekočo vodo.

Točijo se garantirano pristna štajerska, dolenjska in dalmatinska vina.

Prvovrstna kuhinja.

Hotel se nahaja v bližini kolodvora.

Se priporočata
Pavel in Minka Majnik.

MALINOVEC

pristen, naraven, s čistim sladkorjem vkuhan — se dobi na malo in veliko v lekarni dr. G. PICCOLI, Ljubljana, nasproti „Nebočičniku“.

JADRANSKA PLOVIDBA

D. D. SUŠAK

Brze proge s Sušaka in iz Benetk v Dalmacijo in obratno. Odhod s Sušaka vsak dan, izzemši sredo in soboto, ob 17. uri

Turistične proge iz Benetk in s Sušaka v Dalmacijo ter iz Trsta in s Sušaka v Grčijo po zmernih cenah.

Vsakodnevno večkratna parobrodna služba v vsa letovišča in kopališča na Jadranu.

Prospekte in navodila daje Direkcija na Sušaku, vse njene agencije, uradi „Putnik-a“ in družbe Wagons - Lits (Cook).

„FIDES“

Informacijska pisarna

J. SEVER, DEDICI

LJUBLJANA, Gosposvetska cesta 14

Izvršuje vse informacijske posle, bodisi v trgovskih in privatnih stvarih, kakortudi saniranje posojilnih zadev najkulantneje in v najstrožji tajnosti. Posredovanje za inozemska zastopstva.

Oglašujte v „Slovenski besedi“